

**Nenad
Racković**

Peto godišnje doba

■ Laguna ■

Copyright © 2017, Nenad Racković
Copyright © ovog izdanja 2017, LAGUNA
Fotografije: Srđan Veljović

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

PETO GODIŠNJE DOBA

Vozim skejt po ceo dan. Sa ženom se retko srećem u postelji. Razloga ima više i obostrani su. Ni u tazbinu više ne idem. Moja tašta Marija Stjepanović je teško obolela. Dijagnoza: rak debelog creva sa metastazama na jetri u poodmaklom stadijumu. Ona je inače bila moj prvi sponzor; pre nego što sam se obratio uvoznicima sportske opreme. Kad joj je pozlilo, javila se lekaru. Posle operacije ugrađena joj je kesa za sakupljanje otpada. Stoma?

Ja sam šofer koji vozi već zaboravljenim surf stilom. Pičim kroz saobraćaj slalom: idem na dasci u kontrasmernu, a svoju stranu (ako nema nikog iza mene) koristim za *power slide*; u manevrisanju smanjujem brzinu. Na longborddu nema kočnja. Nemoguće je kočiti desnom nogom u brzini od preko pedeset kilometara na sat. Mi tu brzinu možemo izmeriti samo našim strahom, toliko je ona nepojmljiva. Ona raste po sili inercije kad nagaziš dasku nizbrdo. I nema nikoga, samo automobili, semafori, ležeći policajci... A kraja nigde...

Skejt park je jedna od boljih stvari u ovom gradu. Jedna od boljih stvari u ovom gradu za proteklih trideset godina. U tom parku je najjača bleja. Ovo malo pihtijaste mase u mojoj glavi počelo je da funkcioniše tek na rampi, koju sam prvi put vozio proletos. Uveče, pod reflektorima, posle celodnevnog peglanja dasaka, roštilj je bio obavezan. Natakli bismo i pse na motke, a nekmoli slaninu iz poslovnog centra *Ušće*. Bilo je onoliko blizu boga koliko sam uspeo da priđem.

Bog je bio na nebu, daska na betonu, a slanina na nožu...

Led mog ega hladio mi je ošurene delove kože. Svest o vlastitom egoizmu ispunjavala me je nemim prkosom. Reči su prazne, rečenice šuplje, a povrede od skejtanja – jako bolne. To je, valjda, cena mojih godina. Danas, kada sve ima svoju cenu.

Sanjao sam senke veša koji se suši na dugačkom kanapu. Onda sam razaznao: gaće, majice, košulje s kratkim rukavima i jedan par bermuda od nekog šarenog materijala koje su štipaljka bile okačene za struk. Vetar zanjihava veš, gaće se naduše, bermude se

pokrenuše, nogavice, jedna pa druga, počeše sprinterskom brzinom da se spuštaju niz Resavsku ulicu. U zoru, tom uskom ulicom sa zgradama iz secesije još pod kosim svetlom, dok je crkva već u purpurnom kontrastu, fenomenalno je spuštati se tek prosušanim asfaltom. Ispadnu ti oči dok ne shvatiš gde si i šta je šta. U velikom stilu izgarili smo bahato od Udruženja ljubitelja društvenih igara „Đuro Salaj“ sve do Picinog parka. Skejteri su me okružili, grlili, vukli, predajući me iz ruke u ruku, kao da me uvlače u neko kolo, prisvajajući me. Crvene starke zadavljene belim pertlama gurale su drvenu protezu na četiri točka prema uličarkama koje su bile prljave kao i mi. „Žene, živeli! Za dasku i otadžbinu“, nazdravio sam im poslednjim gutljajem piva i ubacio konzervu u korpu za pseća govna. U betonskom amfiteatru ispred Ekonomskog fakulteta, Šakal (Nizančević Anes s Mirijeva a.k.a. Sena – Senator) i Džordan radili su trikove kao cirkuski džukci, a ja sam pratio Šmirglu prema Akademiji za diplomatiju i bezbednost.

Nisam hteo više ništa da imam sa onim mojim drugim ja, s patnjom nervnog sistema i utrobe. Svaka želja bila je krik za pomoć, nije bilo nade u ćutanju. Najgora je što sam stalno ubeđivao sebe da je nemoguće moguće. Prestao sam da vozim 1981, a vratio se skejtu 2010. godine.

Zaklinjao sam se mnogo puta u „skejt ili smrt“, ali zakletve su jedno, a život nešto sasvim drugo i mnogo jače. Sigurno je prošlo dva dana od poslednjeg tuširanja, tri od bilo kakvog zalogaja i četiri kako nisam spavao. Furali smo kao gorivo đavolsku brzinu zvanu

SPID, brzinu samog pakla, ako se taj uopšte igde kreće. Leto u Beogradu. Čudi me da se šibice nisu palile same od sebe, tako je bilo vruće. Laktovi su počeli da rade u trci sa Šmirglom, dok nismo stigli do lifta ispod Brankovog mosta. Seli smo na skejtove jedan pored drugog kao na koncertu klasične muzike, uronjeni u saobraćajnu vrevu koja pečati i vezuje neponovljivo suštinu i avanturu. Što reče Šmirgla.

- Ajd sad ovo matori, al bez skejta!

Pa ustade na noge lagane i bez zaleta preskoči uzduž klupu pored pecaroša.

- Nego, šta ćemo, matori, ja i ti, lift opet ne radi?

- Trebalo bi da se nađem sa Ivanom Tokinom, novinarom *Sitija*, da mu dam intervju.

Vreme je takvo da čovek ne može da napravi nije-dan korak a da ne vidi, ne čuje i ne oseti svu silu sadašnjeg trenutka. Skejt park je u srcu Beograda, Beograd je srce Srbije, mada ja mislim da nigde osim u grudima nema srca. To je ono što sam u ovim godinama mogao da shvatim, ono sa čime svakodnevno živim, što sam prihvatio da bih stao na dasku.

U vidnom polju igrale su mi sive karike, a onda se iz tih karika razvila slika Kalemegdanskog parka. Išao sam sam uzbrdo tramvajskom prugom. Stadoh na stanici pred razbijenim saobraćajnim ogledalom tražeći u prskotinama živu kubističku sliku umornog čoveka kome je svega dosta. Bila je to kulminacija moje uloge u bioskopu nebeskog plavetnila i žarkog sunca. Morao sam da shvatim da vidim to u šta sam gledao i ništa više. I morao sam da pređem ulicu da me ne bi zveknuo tramvaj koji je upravo dolazio. Srce mi je bubrilo i raslo

poput niza kuća sa parnim brojevima. Neparni ostaju na strani Biblioteke grada.

Bio bi dan kao i svaki drugi da me pred galerijom Likovne akademije nisu dočekali Olivera i Anando. Olivera na Akademiji radi kao kustosica. Pozvala je Ananda jer su nam ukinuli zajednički profil na *Fejsbuku*. Danas nema više zezanja, rekao je Anando. A Olja je baš na tom zezanju oko mene i novih socijalnih mreža doktorirala. Zapalih cigaretu, stotu otkad sam prestao da prestajem da pušim. Čim sam uleteo skejtom u galeriju, duvanski dim je postao plavičast i gust poput ektoplazme, tajanstvene maglene tvari od koje su sačinjeni duhovi umrlih. Kompletna dokumentacija sa hronološki sređenim foto-albumima, video-klipovima, umetnikovom biografijom i bibliografijom iščezla je u virtuelnom prostoru definisanom kretanjem slike i zvuka brzinom svetlosti.

- Ja sam odmetnik, a ne umetnik.

- E, kad imaš takav karakter - rekao je Anando - lako je podneti život.

Ananda Nikolića, divnog kolegu sa Fakulteta dramskih umetnosti, upoznao sam na snimanju prvih studentskih vežbi i kratkih igranih filmova. Studirao je kameru, a snimao je za neku opozicionu televiziju one čuvene studentske demonstracije po ciči zimi, kad je broj pištaljki po kvadratnom metru premašivao čak i rekorde postignute na rejvovima. Zaposlen je. Radi kao profesor fotografije u Tehničkoj školi na Novom Beogradu. Razveden je. Ima trogodišnjeg sina Matiju i u slobodno vreme vozi bicikl zbog problema sa srcem. Ima pun kurac onih ugrađenih stentova. Ima i zlatne

ruke za popravke svih vrsta, od nameštanja spalog lanca i podešavanja brzina na dvotočkašima, pa do instaliranja i reinstaliranja kompjuterskih programa, ali aerodinamična kaciga i drečavi biciklistički kombinezon sjebali su mu pamet i sve znanje. Ni traga od onog žestokog momka.

Stalno se na nešto žalio: te kako mu se nadima vrat, kako mu usled suviška kiseonika u grudima neprestano raste srce. Strašno mu je smetalo što ga udara u kičmu dok vozi uzbrdo.

Prvo pivo bi popio tek posle pređenih petnaest, dvadeset kilometara brzinske vožnje. Drugo, nakon pedeset. Peto kod kuće. Iako je bio jak kao bik i mogao da vozi duplo brže od mene, mnogo vremena smo proveli vozeći paralelno, pričajući o svemu i svačemu. Najviše o tome kako ispada da nikad nismo bili ono što smo bili, ono što stvarno jesmo, nego uvek samo ono što nismo...

Uvek sam gledao da ga ispratim do Keja oslobođenja u Zemunu, gde bi on skretao po dete u vrtić; ali ovaj put sam ja skrenuo kod *Hotela Jugoslavija* (koji je postao *Grand Casino*) jer mi je udarila pena na usta.

- Skate and destroy - dobaci mi on do jezivog, praznog, belog papira uvučenog u pisaću mašinu, na kojem treba ispisati igru leta i smrti.

Sedeo sam za mašinom i plakao, pitao se tu i tamo dokle ću izdržati sve ovo, i kako bih ono, i šta mi znači sve to. U jednom novom veku. U tranziciji. U masi koja ne razmišlja ni o čemu drugom osim kako da zaradi pare za život.

Svako se snalazi kako zna i ume. Kao *Pac-man*, kompjuterska igrice. U virtuelnom svetu bio je to prvi živi

lik koji je skakao s nivoa na nivo. On je onaj žuti duh što u mraku jurca ko muva bez glave i jede pilule, a u pozadini piči *chiptune* muzika, koja se non-stop ponavlja. Na poslednjem nivou svi se zaleću na njega, a čarobnih pilulica ni od korova.

Kloparanje tankera uz pisak sirene sa Dunava najavilo je gluvo doba noći. Moja žena, koju sam iščekivao da se svaki čas pojavi na vratima, zaglavila se negde u nekim svojim knjigama, među rečenicama koje se ne bi pomakle s mesta čak i kad bi ih pregazila čitava vojska. A kad je ušla u kuću, malo je falilo da je ne počnem udarati pesnicama po glavi, da joj skejtom zube ne porazbijam, da joj nos ne zabijem u tu tešku filozofiju, ali sam se uzdržao shvativši da bi i to bio jedan od dokaza protiv mene i mog načina života.

Poslednji ostatak svesti sačuvao me je tog bezumnog postupka. Uvek me iznenadi nivo iracionalnosti kod mene samog.

Iako je ulazila na prstima kao da je primabalerina, kuća se probudila. Nijedna druga žena ne bi me mogla ispuniti tim osećanjem da sam postojao, da postojim i da ću uvek biti tu. Kad se tome doda i slika od 360 stepeni koju sam napravio od našeg stana oblepivši ga sličicama i stikerima od plafona do poda, kao u filmu *Kako je propao rokenrol* (u kojem sam prvi put blesnuo na platnu), dobija se trodimenzionalna televizija. Jedanput se našlo taman toliko optimizma i realnog elana u meni (mada je sve to Olivera finansirala), da sve to napravim tako da se može gledati i kroz 3D naočare.

Okrenuo sam lice od mesečine ka senci, ali nisam mogao da zaspim.

Ležao sam i mislio o tome kako to da ovaj život i nije neki život bez nje. Moja žena beše već uronila u lunarno mleko protoka podataka na internetu.

- Šta ti je, nikad toliko nisi poludeo; daj, budi malo uz mene... Dug je put od onoga što bi ti hteo do onoga što si možda ti. Obično govno – eto to!

U tom je nekom fazonu bila Janja dok je puštala *Scarface* da nas uspava. I dalje sam uveren: da je umesto Tonija Montane glavni junak tog filma bio naš Toni Montano, *Lice s ožiljkom* voleli bismo još više, i to samo zbog scene u kojoj on dobija metak u leđa. Al Pačina nam je ipak malo žao.

No svejedno, koliko god za takav sud ne bilo konkretnih dokaza, kod mene je osećaj bračne dužnosti

ipak bio jači od svega, pa sam brinuo kad će Mariji da vrata crevo natrag u guzicu.

- Neće nikad! Nemoj to ni slučajno da pričaš Jevrosimi - upozoravala me je Janja, kao da ne zna da mi majka lektoriše svaki rukopis. - Ovo je još super! Šta ti je, jebote, ti nemaš pojma kako to ume da bude i koje probleme ljudi imaju.

Iskočio sam iz kreveta lakše nego u snu, stao na skejt i okrenuo se za 360 stepeni. Otvorio frižider i izvadio kesu sa sirom. Dok sam jeo kompaktnu masu mocarele, činilo mi se da žvaćem dojku svoje žene: mleko i meso istovremeno. Strah od života počeo je da potiskuje strah od smrti. Strah od sistema strahota...

Po povratku u krevet utonuo sam u svoje unutrašnje prostore, zatvorene kao sled mračnih komora. Hteo sam da sanjam svet kojeg definitivno nema. Kao ni *Fejsbuka*. Tri hiljade prijatelja koje nikad neću upoznati: s kakvim sam ih ja trepetom srca i ostataka sna gledao kako nestaju u crnom oblaku ekrana, sve dok me Janja nije probudila pošto sam teško disao.

Ne znam šta sam joj rekao za Oliveru, a ona je rekla:

- Samo ne uzdiši i biće sve okej!

A šta će to biti okej, i kad će to biti okej? Nije bilo mesta da mi i to kaže, pa prema tome: sve je okej!

Ali ni to nije moglo da pomuti blistavost sunčanih jutara. U zoru naše osame hleb je bio više somun, parizer više francuska salama. Lepa Janja jela je u radničkim pantalonama od teksasa marke *Lee* koje je Olivera platila.

Baćeni smo u vreme u kojem je sve privremeno. Niko nas ne može zaštititi. Prisiljeni smo živeti kao da smo slobodni.